

ISSN 2786-6734 (Print)
ISSN 2786-6742 (Online)

Закарпатський угорський інститут імені Ф. Ракоці ІІ

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics

Науковий журнал

Випуск 4

Берегове 2023

"Acta Academiae Beregsasiensis. Economics" засновано у листопаді 2021 р. та видається за рішенням Вченої ради Закарпатського угорського інституту імені Ф.Ракоці ІІ.

Науковий журнал виходить два рази на рік.

Видання включено до «Переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук» Категорії «Б», наказом Міністерства освіти і науки України № 768 від 20.06.2023 р.

Рекомендовано до друку Вченою радою Закарпатського угорського інституту імені Ф.Ракоці ІІ (протокол №12 від 20.12.2023 р.)

Редакційна колегія:

Головний редактор – *Бачо Роберт*, д.е.н., професор, завідувач кафедри обліку і аудиту, ЗУІ імені Ф. Ракоці ІІ, Україна;

Перший заступник головного редактора – *Пойда-Носик Ніна*, д.е.н., професор, професор кафедри обліку і аудиту, ЗУІ імені Ф. Ракоці ІІ, Україна;

Заступник головного редактора, відповідальний редактор – *Макарович Вікторія*, к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і аудиту, ЗУІ імені Ф. Ракоці ІІ, Україна;

Заступник головного редактора, відповідальний секретар – *Лоскоріх Габрієлла*, доктор філософії з обліку і оподаткування, заступник завідувача кафедри обліку і аудиту, ЗУІ імені Ф. Ракоці ІІ, Україна.

Члени редакційної колегії:

Орлов Ігор – д.е.н., професор, академік Академії економічних наук України, ЗУІ імені Ф. Ракоці ІІ, Україна;

Внукова Наталія – д.е.н., проф., заслужений економіст України, професор кафедри митної справи та фінансових послуг, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, Україна;

Коваленко Юлія – д.е.н, проф, завідувач кафедри фінансових ринків та технологій, Державний податковий університет, Україна; *Бондарук Таїсія* – д.е.н, проф, заслужений економіст України, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Національна академія статистики, обліку та аудиту, Україна;

Завербний Андрій – д.е.н, проф., професор кафедри зовнішньоекономічної та митної діяльності Національного університету «Львівська політехніка», Україна; *Вдовенко Наталія* – д.е.н., проф., завідувач кафедри глобальної економіки, Національний університет біоресурсів і природокористування України, Україна;

Новіченко Людмила – к.е.н, доц., доцент кафедри обліку, аудиту та оподаткування, Національна академія статистики, обліку та аудиту, Україна; *Живко Зінаїда* – д.е.н, проф., ректор Академії економіки і педагогіки, Чеська Республіка; *Феньвеш Вероніка* – габлітований доктор наук з галузі економіки, проф.,

Дебреценський університет, Угорщина; *Махова Рената* – габлітований доктор наук з галузі економіки, доц., проректор, Університет Й. Шельє, Словацька Республіка; *Ілеш Балінт Чобо* – к.е.н, проф.,

Університет Яноша Наймана, Угорщина; *Дунай Анна* – доктор філософії з галузі економіки, проф., Університет Яноша Наймана, Угорщина; *Петі Мартон* – доктор наук з галузі економіки, віце-президент, Національний інститут стратегічних досліджень Угорщини, доцент кафедри соціально-економічної географії та планування міста, Університет Корвінус, Угорщина; *Сас Левенте* – доктор наук з галузі економіки, проф., заступник декана факультету Економіки та бізнес-адміністрування, Клужький університет імені Бабеша-Бойяї, Румунія.

УДК 330

A19

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics : наук. журн. / редкол. : Р. Бачо, Н. Пойда-Носик, В. Макарович; Закарпат. угор. ін-т імені Ф. Ракоці ІІ. Берегове, 2023. Вип. 4. (2023). 694 с. Текст укр., англ., угор.

Науковий журнал „Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” розрахований на науковців, докторантів, аспірантів, практиків та широкого кола читачів, які цікавляться проблематикою в галузі економічних наук. Статті публікуються на умовах міжнародної ліцензії [Creative Commons Attribution 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

Публікація видання здійснюється за сприяння Інституту Стратегічних Досліджень Угорщини.

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації

Серія КВ №25089-15029Р від 08.11.2021 р.

Засновник наукового журналу:

Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ.

Адреса: 90202 м. Берегове, пл. Кошута, буд.6.

Офіційний сайт наукового журналу:

<https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe>

NEMZETSTRATÉGIAI KUTATÓINTÉZET

ISSN 2786-6734 (Print)

ISSN 2786-6742 (Online)

© Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ, 2023

ISSN 2786-6734 (Print)
ISSN 2786-6742 (Online)

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics

Tudományos folyóirat

4. szám

Beregszász 2023

Az "Acta Academiae Beregsasiensis. Economics" tudományos folyóirat 2021-ben lett alapítva, és a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Tudományos Tanácsa határozata alapján jelenik meg.

A tudományos folyóirat évente kétszer jelenik meg.

A **Folyóirat** az Ukrán Oktatási és Tudományos Minisztérium 2023. június 20-án kelt 768. számú rendelete alapján **„B” kategóriájú folyóiratnak minősül**, melyben publikálhatóak az ukrainai fokozatszerzéshez szükséges tudományos eredmények.

Kiadáshoz ajánlotta a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Tudományos Tanácsa
(2023. december 20-i 12. sz. jegyzőkönyv)

Szerkesztőbizottság:

Főszerkesztő – **Prof. Dr. Bacsó Róbert**, közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Számvitel és Auditálás Tanszék vezetője, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna.

Általános főszerkesztő-helyettes – **Prof. Dr. Pojda-Noszik Nina**, közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Számvitel és Auditálás Tanszék professzora, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna.

Főszerkesztő-helyettes, felelős szerkesztő – **dr. Makarovics Viktória**, közgazdaságtudomány kandidátusa, egyetemi docens, Számvitel és Auditálás Tanszék docense, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna.

Főszerkesztő-helyettes, felelős titkár – **dr. Loszkorih Gabriella**, PhD, tanszékvezető-helyettes, Számvitel és Auditálás Tanszék, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna.

Szerkesztőbizottság:

Prof. Dr. Orlov Igor – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, az Ukrainai Közgazdaságtudományi Akadémia akadémikusa, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Ukrajna; **Prof. Dr. Vnukova Natália** – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Ukrajna érdemesült közgazdásza, Vám és Pénzügyi Szolgáltatások Tanszék professzora, Szemen Kuznyec Harkovi Nemzeti Gazdaságtudományi Egyetem, Ukrajna; **Prof. Dr. Kovalenko Julia** – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Pénzügyi Piacok és Technológiák Tanszék vezetője, Állami Adóegyetem, Ukrajna; **Prof. Dr. Bondáruk Tajiszija** – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Ukrajna tiszteletbeli közgazdásza, Pénzügyek, Bank és Biztosítás Tanszék vezetője, Nemzeti Statisztikai, Számviteli és Auditálási Akadémia, Ukrajna; **Prof. Dr. Záverbuij András** – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Külgazdasági és Vámtevékenység Tanszék professzora, Lembergi Nemzeti Politechnikai Egyetem, Ukrajna; **Prof. Dr. Vdovenko Natália** – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, Globális Közgazdaság Tanszék vezetője, Ukrajna Nemzeti Bioerőforrás- és Természetgazdálkodási Egyetem, Ukrajna; **dr. Novicsenko Ljudmila** – közgazdaságtudományok kandidátusa, egyetemi docens, Számvitel, Auditálás és Adózás Tanszék docense, Nemzeti Statisztikai, Számviteli és Auditálási Akadémia, Ukrajna; **Prof. Dr. Zsivko Zinaida** – közgazdaságtudományok nagydoktora, professzor, rektor, Közgazdasági és Pedagógiai Akadémia, Csehország; **Dr. habil. Fenyves Veronika** – PhD, egyetemi tanár, tanszékvezető, oktatási dékánhelyettes, Gazdaságtudományi Kar, Számviteli és Pénzügyi Intézet, Controlling Tanszék, Debreceni Egyetem, Magyarország; **Dr. habil. Ing. Machová Renáta** – PhD, rektorhelyettes, egyetemi docens, Selye János Egyetem, Szlovákia; **Prof. Dr. Illés Bálint Csaba** – PhD, egyetemi tanár, Neumann János Egyetem, Magyarország; **Prof. Dr. Dunai Anna** – PhD, egyetemi tanár, Neumann János Egyetem, Magyarország; **Dr. Péti Márton** – PhD, Nemzetstratégiai Kutatóintézet, elnökhelyettes; egyetemi docens, Gazdaságföldrajz és városfejlesztés tanszék, Budapesti Corvinus Egyetem, Magyarország; **Prof. Dr. Szász Levente** – PhD, egyetemi tanár, dékánhelyettes, Közgazdaság- és Gazdálkodástudományi Magyar Intézet, Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Románia.

ETO 330

A19

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics: tudományos folyóirat / szerk.: R. Bacsó, N. Pojda-Noszik, V. Makarovics. II. RFKMF. Beregszász, 2023. 4. szám (2023). 694 c.

Az „Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” tudományos folyóiratban a doktoranduszok, posztgraduális hallgatók, kutatók és gyakorlati szakemberek tudományos kutatásait tesszük közzé. A tanulmányok [Creative Commons Attribution 4.0.](#) c. nemzetközi licence alapján jelennek meg

Az "Acta Academiae Beregsasiensis. Economics" megjelenésében együttműködő partner volt a Nemzetstratégiai Kutatóintézet.

*A nyomtatott tömegűjékoztatási eszközök állami nyilvántartásba vételéről szóló igazolás száma
KB 25089-15029P 2021. november 8.*

Tudományos folyóirat alapítója:

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Cím: 90202, Beregszász, Kossuth tér 6.

A tudományos folyóirat hivatalos honlapja:

<https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe>

NEMZETSTRATÉGIAI KUTATÓINTÉZET

ISSN 2786-6734 (Print)

ISSN 2786-6742 (Online)

© II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, 2023

ISSN 2786-6734 (Print)
ISSN 2786-6742 (Online)

**Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College
of Higher Education**

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics

Scientific journal

Volume 4

Berehove 2023

„Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” was founded in November, 2021 and is published by the decision of the Academic Council of the Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education.

The scientific journal is published twice a year.

The journal is included in Category "B" according to the "List of scientific professional editions of Ukraine, in which the results of dissertations for the degree of Doctor of Science and Ph.D. can be published", by order of the Ministry of Education and Science of Ukraine No. 768 dated 20.06.2023.

Recommended for publication by the Academic Council of the Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education (protocol No. 12 dated December 20, 2023)

Editorial board:

Editor-in-Chief – *Bacho Robert*, Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of Accounting and Auditing, FR II THCHE, Ukraine;

First Deputy Editor-in-Chief – *Poyda-Nosyk Nina*, Doctor of Economics, Professor, Professor at the Department of Accounting and Auditing, FR II THCHE, Ukraine;

Deputy Editor-in-Chief, managing Editor – *Makarovykh Viktoriia*, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Accounting and Auditing, FR II THCHE, Ukraine.

Deputy Editor-in-Chief, responsible secretary – *Gabriella Loskorikh*, Candidate of Economic Sciences, Deputy Head of the Accounting and Auditing Department, FR II THCHE, Ukraine

Editorial Board Members:

Ihor Orlov - Doctor of Economics, Professor, Academician of the Academy of Economic Sciences of Ukraine, FR II THCHE, Ukraine; *Nataliia Vnukova* – Doctor of Economics, Professor, Honored Economist of Ukraine, Professor at the Department of Customs Affairs and Financial Services, Symon Kuznets Kharkiv National University of Economics, Ukraine; *Yuliia Kovalenko* - Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of Financial Markets and Technologies, State Tax University, Ukraine; *Taisiia Bondaruk* - Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of Finance, Banking and Insurance, National Academy of Statistics, Accounting and Audit, Ukraine; *Andrij Zaverbnyj* - Doctor of Economics, Professor, Professor at the Department of Foreign Trade and Customs of the Lviv Polytechnic National University, Ukraine; *Natalia Vdovenko* - Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of Global Economy, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Ukraine; *Liudmyla Novichenko* – Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Accounting, Auditing and Taxation, National Academy of Statistics, Accounting and Audit, Ukraine; *Zinaida Zhyvko*– Doctor of Economics, Professor, Rector, Academy of Economics and Pedagogy, Czech Republic; *Fenyves Veronika* - Habilitated Doctor of Sciences in Economics, Head of the Department of Controlling, University of Debrecen, Hungary; *Makhova Renata* - Habilitated Doctor of Sciences in Economics, Associate Professor, Vice-rector, J. Selye University, Slovak Republic; *Illés Bálint Csaba* – Candidate of Sciences in Economics, Professor, John von Neumann University, Hungary; *Dunay Anna* – Doctor Philosophy in Economics, Professor, John von Neumann University, Hungary; *Peti Marton* - Doctor Philosophy in Economics, vice-president, Research Institute for National Strategy, Hungary; associate professor, Department of Geography and Planning, Corvinus University of Budapest, Hungary; *Szász Levente* – Doctor of Management, Professor, Deputy Dean at the Faculty of Economics and Business Administration, Babeş-Bolyai University, Romania.

UDC 330

A19

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics: scientific journal / editor. : R. Bacho, N. Poyda-Nosyk, V. Makarovykh. FR II THCHE. Berehove, 2023. Vol. 4. (2023) 694 p. Text Ukrainian, English, Hungarian.

Scientific journal „Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” intended for scientists, doctoral students, post-graduate students, practitioners and a wide range of readers who are interested in issues in the field of economic sciences. Articles are published under the terms of the [Creative Commons Attribution 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/) International License.

Publication of the scientific journal "Acta Academiae Beregsasiensis. Economics" is carried out with the assistance of the Research Institute for National Strategy.

*State registration certificate of a printed mass media
Series KB No. 25089-15029P dated November 8, 2021.*

The founder of the scientific journal is

Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education.

Correspondence address: Kossuth sq.6, Berehove

The official website of the scientific journal:

<https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe>

NEMZETSTRATÉGIAI KUTATÓINTÉZET

ISSN 2786-6734 (Print)

ISSN 2786-6742 (Online)

© Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, 2023

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1.

НАЦІОНАЛЬНА ТА РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Пойда-Носик Н., Бачо Р. Оцінка перспектив бізнесу в автомобільній промисловості України: національні та регіональні аспекти розвитку галузі	19
Атамас О. Інвестиційна привабливість регіонів України: проблематика, рекомендації, перспективи	29
Венгер В., Романовська Н., Шейко О. Кон'юнктурні особливості українського ринку круп	37
Шалаї К., Максим Дьєрдьє Надь Т. Аналіз економічної просторової структури: фокус на Великобританію	51
Кравченко О., Бадай А. Роль державного регулювання оплати праці	60
Кривенко Н. Оцінка міжнародної економічної інтеграції: методичні підходи з виділенням агропродовольчих ринків	70
Перекуда Ю. Оцінка конкурентоспроможності господарств у виробництві продукції тваринництва через призму показників імпорту та експорту	80
Похиленко Н. Права інтелектуальної власності як стримуючий чинник інноваційної активності в сільському господарстві	92
Пушкар Т., Славута О. Сприйняття процесів цифровізації мешканцями як основа впровадження програм збалансованого розвитку міст	107
Самусевич Я., Теницька І., Рудиченко А. Оцінювання впливу екологічного контролю на забезпечення раціонального природокористування в Україні	118
Сидоренко Є. Проблеми цифрової трансформації територіальних громад та шляхи їх вирішення	134
Харченко Н. Деякі аспекти соціально-економічних детермінант здоров'я	144
Усата Н. Концептуальні основи циркулярної економіки в сільському господарстві	153
Шапуров О. Промислові інновації: інтернет речей, блокчейн, цифровий двійник	164
Шуба М., Шуба О. Світовий ринок легкових автомобілів: особливості та тенденції розвитку	178

РОЗДІЛ 2. ФІНАНСИ ТА БАНКІВСЬКА СПРАВА

Журавльова І. Фінансовий менеджмент в сучасному вимірі	188
Балінтова М. Вивчення зв'язку між зеленим банківським маркетингом і лояльністю до банку на прикладі словацьких клієнтів	205
Богріновцева Л., Бондарук О., Ключка О. Фінансова безпека страхового ринку: теоретичний аспект	216
Поті Б., Сока К., Потокі Л. Застосовність моделей прогнозування банкрутства в секторі роздрібно-ї продовольчої продукції західної Угорщини	227
Даудова Г., Грінько А. Еволюція процесів цифровізації в діяльності фінансових органів місцевого самоврядування в Україні	240
Жиглей І., Лайчук С., Поліщук І. Бібліографічний аналіз публікацій щодо соціального інвестування за даними платформи Web of Science	253
Заїчко І. Особливості та основні напрями грошово-кредитної політики України в умовах воєнного стану	264
Орехова К., Головко О. Вибір організаційно-економічного механізму забезпечення фінансової безпеки газорозподільних підприємств	277
Татаринцева Ю., Юр'єва І., Назарова Т. Вплив розвитку соціальної відповідальності та сталого цифрового маркетингу на фінансову складову бізнес-процесів в умовах цифрової економіки	293
Шишкіна О. Вплив фінтех інновацій на глобальні валютні ринки	307
Ярошевич Н. Рівень фінансової децентралізації місцевих бюджетів в Україні	321

РОЗДІЛ 3. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ

Варцаба В., Макарович В., Лоскоріх Г. Аналіз проблематики обліку інноваційного капіталу в Україні	334
Ганусич В., Йолтуховська О., Шеверя Я. Концепція створення вартості в інтегрованій звітності	346
Грицай О., Лішнянська І. Облікове забезпечення визначення собівартості надани медичних послуг	358
Дубинська О. Теоретичні й практичні аспекти аудиту фінансової звітності як напряму виявлення загроз фінансовій безпеці підприємства в умовах воєнного стану	374
Єршова Н. Бухгалтерський консалтинг як «м'яка технологія» підтримки розвитку малого та середнього бізнесу	385
Кошіль А., Мельянцева Л. Економічна сутність та облікове відображення електронних грошей в умовах сучасності	397
Макаренко І., Рудиченко А. Цифрова відповідальність компаній: економічна сутність поняття та концептуальні підходи	409
Мартін К., Сіладі Н. Важливість цінності бренду з позиції активів компанії	421
Мірошниченко О., Щигорєва В. Система оподаткування малого бізнесу: досвід Польщі	435
Микієвич О., Тивончук О. Виклики та перспективи переходу до міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні та світі	448
Москаль Н. Перспективи застосування технології блокчейну в аудиторській діяльності	458
Московчук А., Дорош В. Детермінанти формування фінансових результатів: ретроспективний та перспективний аналіз	468
Нашкерська Г. Обмеження визнання інформації активом в бухгалтерському обліку	479
Онищенко В., Кононенко Д., Чупін М. Інструменти стратегічного аналізу в управлінні підприємством: огляд, класифікація, критерії вибору	493
Писаренко Т. Організація управлінського обліку грошових коштів від операційної діяльності	507
Портоварас Т. Види сучасного економічного аналізу та їх характеристика	516
Скаска О., Дмишко Я. Проведення зовнішньої оцінки ефективності та якості роботи підрозділу внутрішнього аудиту банку	529
Сарахман О., Шурпенкова Р., Калайтан Т. Сучасні реалії незалежного аудиту фінансової звітності банків	540
Цятковська О. Методологічні основи побудови обліку нефінансових активів державних установ	552
Шишкова Н. Автоматизація обліку запасів: інноваційні технології, оцінка ефективності	563

РОЗДІЛ 4. МЕНЕДЖМЕНТ ТА ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК

Тан Ч.Ч. Бібліометричний картографічний аналіз компетенцій, адаптованих до промисловості 4.0 та 5.0 на основі літератури про великі дані: наслідки для кар'єрної орієнтації	578
Альхмад Г. Фактори, що впливають на жіноче підприємництво в країнах, що розвиваються. Наскільки ми далекі від підтримки жіночого підприємництва?	591
Васильчак С., Штерма Т. Трудовий потенціал як об'єкт менеджменту	605
Вороніна В., Захарова Л. Стратегічне управління роботою команд в умовах сучасного наукового, інноваційного та бізнес-середовища	613
Антал К., Максим Дьєрдьє Надь Т. Проблеми та досвід працевлаштування за кордоном у відображенні емпіричного дослідження	623
Немчук П. Особливості управління розвитком корпоративних аграрних формувань	633
Прокопов Д. Біоенергетика у сталому розвитку сільського господарства: проблеми та перспективи розвитку галузі	643
Серьогіна Д., Матвєєва Н., Пушкар Т. Інноваційний розвиток в рамках сталого розвитку: пошук балансу між економічною ефективністю та екологічною стійкістю	653
Барабшє Карпаті Д., Оросне Ілчік Б. Визначення особистого хисту до підприємництва у здобувачів вищої освіти	666

РЕЦЕНЗІЇ

РЕЦЕНЗІЯ на монографію Бачо Р., Пойда-Носик Н. «Automotive industry in Ukraine: key approaches to assessing labor market and business perspectives»	682
РЕЦЕНЗІЯ на монографію Лоскоріх Л., Перчі О. «Обліково-аналітичне забезпечення діяльності ІТ-підприємств в Україні»	684
Загальні вимоги до оформлення рукописів	686

TARTALOM

1.FEJEZET. NEMZETI ÉS REGIONÁLIS GAZDASÁG

Pojda-Noszik N., Bacsó R. Üzleti kilátások értékelése Ukrajna autóiiparában: nemzeti és regionális vonatkozások	19
Atamász A. Ukrajna régióinak befektetési vonzata: problémák, ajánlások, jövőbeni kilátások	29
Venger V., Romanovszka N., Sejkó O. Az ukrán gabonapiac konjunkturális jellemzői	37
Sallai K., Makszim Györgyné Nagy T. Gazdasági térszerkezet-elemzés: fókuszban Nagy-britannia	51
Krávcsenko O., Badaj A. A munkabér állami szabályozásának szerepe	60
Krivenkó N. Nemzetközi gazdasági integráció értékelése: módszertani megközelítések az agrár-élelmiszer piacok kiválasztásakor	70
Pereguda Gy. A gazdaságok versenyképességének mérése az állati eredetű termékek előállításában az import és export mutatók segítségével	80
Pohilenkó N. A szellemi tulajdonjogok, mint a mezőgazdasági innovációs tevékenység visszatartó tényezője	92
Puskár T., Szlavuta O. A digitalizációs folyamatok lakossági elfogadása a kiegyensúlyozott városfejlesztési programok megvalósítása érdekében	107
Szamuszevics J., Tenyicka I., Rudicsenkó A. A környezeti ellenőrzés hatásának mérése Ukrajnában a racionális természetgazdálkodás érdekében	118
Szidorenkó J. A kistérségek digitális átalakulásának problémái és megoldási lehetőségei	134
Harcsenkó N. Az egészséget meghatározó társadalmi-gazdasági tényezők néhány vonatkozása	144
Uszáta N. A körforgásos gazdaság fogalmi alapjai a mezőgazdaságban	153
Sapurov A. Ipari innovációk: tárgyak internete, blokklánc, digitális hasonmás	164
Suba M., Suba O. Személygépkocsik világpiaça: jellemzői és fejlődési trendjei	178

2. FEJEZET. PÉNZ- ÉS BANKÜGY

Zsuravlyova I. Pénzügyi menedzsment a jelenkori dimenzióban	188
Bálintová M. A zöld bankmarketing és a bankhűség kapcsolatának vizsgálata Szlovák ügyfelek esetében	205
Bohrinceva L., Bondaruk O., Klyucska O. A biztosítási piac pénzügyi biztonsága: elméleti megközelítés	216
Patyi B., Szóka K., Pataki L. Csődelőrejelző modellek alkalmazhatósága a nyugat-magyarországi élelmiszer-kiskereskedelmi szektorban	227
Daudova G., Hrinýkó A. A digitalizációs folyamatok evolúciója az ukrajnai helyi önkormányzatok pénzügyi szerveinek tevékenységében	240
Zsiblej I., Lajcsuk S., Poliscsuk I. Társadalmi befektetésekkel foglalkozó publikációk bibliográfiai elemzése a Web of Science platform adatai alapján	253
Zajicskó I. Ukrajna monetáris és hitelpolitikájának sajátosságai és irányai a hadiállapot idejében	264
Orjekhova K., Golovkó O. A gázelosztó vállalkozások pénzügyi biztonságát szavatoló szervezeti és gazdasági mechanizmus kiválasztása	277
Tatarinceva J., Jurjeva I., Nazarova T. A társadalmi felelősségvállalás és a fenntartható digitális marketing fejlődésének hatása az üzleti folyamatok pénzügyi komponensére a digitális gazdaság körülményei között	293
Siskina O. A fintech innovációk hatása a globális valutapiacokra	307
Jarosevics N. A helyi költségvetések pénzügyi decentralizációjának szintje Ukrajnában	321

3. FEJEZET. SZÁMVITEL ÉS ADÓÜGY

Varcaba V., Makarovics V., Loszkorih G. Az innovációs tőke számviteli problémáinak elemzése Ukrajnában	334
Hanuszics V., Joltuhovszka O., Severya Ja. Az értékteremtés koncepciója az integrált jelentéstételben	346
Hricáj O., Lisnyánska I. Az orvosi szolgáltatások önköltségének meghatározásához szükséges számviteli alátámasztás sajátosságai	358
Dubinszka O. A pénzügyi beszámoló köznyelvű vizsgálatának elméleti és gyakorlati aspektusai, mint a hadiállapot idejében működő vállalatok pénzügyi biztonságát fenyegető veszélyeinek azonosítási iránya	374
Jersova N. A számviteli tanácsadás mint "puha technológia" a kis- és középvállalkozások fejlődésének támogatására	385
Kosil A., Meliankova L. Az elektronikus pénz gazdasági lényege és számviteli tükrözése a jelenkori körülményekben	397
Makarenkó I., Rudicsenkó A. A vállalatok digitális felelősségvállalása: gazdasági tartalom és koncepcionális megközelítések	409
Martin K., Szilágyi N. A márkaérték fontossága a vállalat eszközeinek szempontjából	421
Mirosznicsenkó O., Scsigorjeva V. A kisvállalkozások adórendszere: Lengyelország tapasztalata	435
Mikijejics O., Tivoncuk O. A nemzetközi pénzügyi beszámolási standardokra való áttérés kihívásai és kilátásai Ukrajnában és a világban	448
Moszkály N. A blockchain-technológia használatának kilátásai a könyvvizsgálói tevékenységekben	458
Moszkovcsuk A., Doros V. A pénzügyi eredmények kialakulásának meghatározó tényezői: retrospektív és prospektív elemzés	468
Naskerszka G. Az információ eszközként való elismerésének korlátozásai a számvitelben	479
Oniscsenkó V., Kononenkó D., Csupin M. Stratégiai elemzési eszközök a vállalatirányításban: áttekintés, osztályozás, kiválasztási kritériumok	493
Piszarenkó T. A működési tevékenységekből származó cash flow-k vezetői számvitelének megszervezése	507
Portovárász T. A modern gazdasági elemzés típusai és jellemzőik	516
Skaszko O., Dmiskó J. A bank belső ellenőrzésért felelős egység munkahatékonyságának és -minőségének külső értékelése	529
Szarakhman O., Surpenkova R., Kalajtan T. A bankok pénzügyi kimutatásainak jelenkori valósága a független könyvvizsgálat tükrében	540
Cjatkovszka O. Az állami intézmények nem pénzügyi eszközeinek számviteli módszertani szempontok alapján	552
Siskova N. A készletek számvitelének automatizálása: innovatív technológiák és hatékonyságértékelés	563

4. FEJEZET. MENEDZSMENT ÉS INNOVATÍV FEJLŐDÉS

Tan Cs.Cs. Az Ipar 4.0-hoz és 5.0-hoz adaptált kompetenciák bibliometrikus feltérképezése a Big Data szakirodalom alapján: a pályaorientációra gyakorolt hatás	578
Almhamad G. A női vállalkozói készséget befolyásoló tényezők a fejlődő országokban. Milyen messze vagyunk a női vállalkozások támogatásától?	591
Vasilycsák Sz., Sterma T. A munkaerőpotenciál, mint a menedzsment tárgya	605
Voronina V., Zaharova Ly. Csapatmunka stratégiai irányítása modern tudományos, innovatív és üzleti környezetben	613
Antal K., Makszim Györgyné Nagy T. A külföldi munkavállalás kihívásai, tapasztalatai egy empirikus kutatás tükrében	623
Nemcsuk P. Az agráripari vállalkozások szervezeti sajátosságai	633
Prokopov D. Bioenergia a mezőgazdaság fenntartható fejlődésében: az ipar fejlődésének problémái és kilátásai	643
Szeryogina D., Matvejeva N., Puskár T. Innovatív fejlődés a fenntartható fejlődés kereteiben: egyensúly megtalálása a gazdasági hatékonyság és a környezeti fenntarthatóság között	653
Barabásné dr. Kárpáti D., Oroszné Ilcsik B. Vállalkozói hajlandóság vizsgálata az egyetemi hallgatók körében	666

RECENZÍÓK

Recenzió Bacsó Róbert és Pojda-Noszik Nina "Ukrajna autóipara: kulcsfontosságú megközelítések a munkaerőpiaci és üzleti kilátások értékeléséhez" című monográfiájára	682
Recenzió Loszkorih Gabriella és Pércsi Oxána "Az ukrajnai IT-vállalkozások tevékenységének számviteli és elemzési támogatása" című monográfiájára	684
Publikációs követelmények	689

CONTENT

CHAPTER 1. NATIONAL AND REGIONAL ECONOMY

Poyda-Nosyk N., Bacho R. Assessing business perspectives in the automotive industry of Ukraine: national and regional aspects of sectoral development	19
Atamas O. Investment attractiveness of regions in Ukraine: problems, recommendations, prospects	29
Venger V., Romanovska N., Sheiko O. Conjuncture features of the Ukrainian grain market	37
Sallai K., Makszim Györgyné Nagy T. Economic spatial structure analysis: focus on Great Britain	51
Kravchenko O., Badai A. The role of state regulation of wages	60
Kryvenko N. Assessment of international economic integration: methodological approaches with the selection of agricultural markets	70
Perehuda Yu. Assessment of the competitiveness of farmhouses in the production of livestock products through the prism of import and export indicators	80
Pohylenko N. Intellectual property rights as a restriction factor of innovative activity in agriculture	92
Pushkar T., Slavuta O. Perception of digitalization processes by residents as a basis for implementing programs of balanced urban development	107
Samusevych Ya., Tenytska I., Rudychenko A. Assessment of the impact of environmental control on ensuring rational nature use in Ukraine	118
Sydorenko Ye. Digital transformation as an economic tool restoration of territorial communities	134
Kharchenko N. Some aspects of socio-economic determinants of health	144
Usata N. Conceptual foundations of the circular economy in agriculture	153
Shapurov O. Industrial innovations: Internet of things, blockchain, digital double	164
Shuba M., Shuba O. The global market of passenger cars: features and development trends	178

CHAPTER 2. FINANCE AND BANKING

Zhuravlyova I. Financial management in the contemporary dimension	188
Bálintová M. Examining the relationship between green bank marketing and bank loyalty in the case of Slovak customers	205
Bohrinovtseva L., Bondaruk O., Klyuchka O. Financial security of the insurance market: theoretical aspect	216
Patyi B., Szóka K., Pataki L. Applicability of bankruptcy prediction models in the western Hungarian food retail sector	227
Daudova G., Grinko A. The evolution of digitization processes in the activities of financial bodies of local self-government in Ukraine	240
Zhyhlei I., Laichuk S., Polishchuk I. Bibliographical analysis of publications on social investment according to Web of Science platform data	253
Zaichko I. Peculiarities and main directions of the monetary and credit policy of Ukraine under martial law	264
Oriekhova K., Golovko O. Choosing an organizational and economic mechanism to ensure the financial security of gas distribution companies	277
Tataryntseva Yu., Yuryeva I., Nazarova T. The impact of the development of social responsibility and sustainable digital marketing on the financial component of business processes in the conditions of the digital economy	293
Shyshkina O. The impact of fintech innovations on global currency markets	307
Yaroshevych N. The level of local budgets financial decentralization in Ukraine	321

CHAPTER 3. ACCOUNTING AND TAXATION

Vartsaba V., Makarovych V., Loskorikh G. An analysis of the accounting problems for innovative capital in Ukraine	334
Hanusych V., Yoltukhovska O., Sheverya Ya. The concept of value creation in integrated reporting	346
Hrytsai O., Lishnyanska I. Accounting support for determining the cost of medical services	358
Dubynska O. Theoretic al and practical aspects of the audit of financial statements as a way identifying threats to the financial security of the enterprise in the conditions of martial law	374
Yershova N. Accounting consulting as a "soft technology" for supporting the development of small and medium-sized businesses	385
Koshil A., Meliankova L. Economic essence and reflection in the accounting of electronic money in modern conditions	397
Makarenko I., Rudychenko A. Digital responsibility of companies: Economic essence of the concept and conceptual approaches	409
Martin K., Szilágyi N. The importance of brand value in the view of the company's assets	421
Miroshnicheno O., Schigoryeva V. The system of taxation of small business: the experience of Poland	435
Mykiiievych O., Tyvonchuk O. Challenges and prospects of transition to International Financial Reporting Standards in Ukraine and worldwide	448
Moskal N. Prospects for the use of blockchain technology in auditing	458
Moskovchuk A., Dorosh V. Determinants of formatting the financial results: retrospective and prospective analysis	468
Nashkerska H. Barriers to the accounting recognition of information as an asset	479
Onyshchenko V., Kononenko D., Chupina M. Strategic analysis tools in enterprise management: overview, classification, selection criteria	493
Pysarenko T. Organization of managerial accounting for operating cash flows	507
Portovaras T. Types of modern economic analysis and their characteristics	516
Skasco O., Dmyshko Ya. Conducting an external assessment of the performance and quality of work of the bank's internal audit unit	529
Sarakhman O., Shurpenkova R., Kalaitan T. Modern realities of independent audit of banks' financial statements	540
Tsiatkovska O. Methodological basis for constructing the accounting of non-financial assets in state institutions	552
Shyshkova N. Automation of inventory accounting: innovative technologies, efficiency assessment	563

CHAPTER 4. MANAGEMENT AND INNOVATIVE DEVELOPMENT

Tan Chai Ching Big Data Literature-based Bibliometric Mapping Analysis for Competences Adaptable to Industry 4.0 and 5.0: Implications for Career Orientation	578
Almhamad G. The factors affecting women entrepreneurship in developing countries. How far are we from supporting women entrepreneurship?	591
Vasylchak S., Shterma T. Labor potential as an object of management	605
Voronina V., Zakharova L. Strategic management of team work in the conditions of a modern scientific, innovative and business environment	613
Antal K., Makszim Györgyné Nagy T. The challenges and experiences of employment abroad in the reflection of an empirical research	623
Nemchuk P. Peculiarities of managing the development of corporate agrarian formations	633
Prokopov D. Bioenergy in the sustainable development of agriculture: problems and prospects for the development of the industry	643
Serogina D., Matvieieva N., Pushkar T. Innovative development within the framework of sustainable development: finding a balance between economic efficiency and environmental sustainability	653
Barabásné dr. Kárpáti D., Oroszné Ilcsik B. Examination of entrepreneurial propensity among university students	666

MONOGRAPH REVIEWS

REVIEW of the Monograph by R. Bacho and N. Poyda-Nosyk «Automotive industry in Ukraine: key approaches to assessing labor market and business perspectives»	682
REVIEW of the monograph by Loskorich L., Perchi O. «Accounting and analytical support of the activities of IT enterprises in Ukraine»	684
General requirements for manuscripts	691

DOI 10.58423/2786-6742/2023-4-397-408

УДК 336.74:004.738.5:657

Аделіна КОШЛЬ

Здобувачка вищої освіти

Національний університет біоресурсів і природокористування України,
м. Київ, Україна

ORCID ID 0000-0002-5301-0427

Людмила МЕЛЬЯНКОВА

кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку та оподаткування
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ, Україна

ORCID ID 0000-0001-5836-9554

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА ОБЛІКОВЕ ВІДОБРАЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ В УМОВАХ СУЧАСНОСТІ

Анотація: У сучасному світі розвиток технологій призвів до змін у платіжній системі та сприяв виникненню електронних грошей. Досліджено сутність електронних грошей як платіжного засобу, без використання банківських рахунків. Проаналізовано основні ознаки електронних грошей, зокрема такі: електронні гроші є одиницями вартості; електронні гроші є засобом платежу; електронні гроші є грошовим зобов'язанням особи, яка їх випускає; електронні гроші виступають об'єктом цивільних прав; електронні гроші зберігаються на електронному пристрої; випуск електронних грошей може здійснювати виключно банк; обіг електронних грошей обмежений певною платіжною системою. Розглянуто чотири основні класифікаційні ознаки електронних грошей, що обумовлені як економічними, так і позаекономічними чинниками їх використання (за типом носія; за типом технології зберігання; за ступенем анонімності; за розміром платежу). На основі проведеного дослідження стверджено, що для функціонування безготівкових платежів необхідна чітка регламентація нормативно-правовими актами.

Проаналізовано методику облікового відображення операцій з електронними грошима, враховуючи елементи методу бухгалтерського обліку. Досліджено порядок документування операцій з електронними грошима на всіх етапах їхнього життєвого циклу для торговців і користувачів. Запропоновано комплексний підхід до побудови методики облікового відображення операцій з електронними грошима, що забезпечує формування необхідної інформації для різних груп користувачів. Запропоновано заходи, що будуть сприяти безперервному розвитку безготівкового обігу в нашій країні: комплекс заходів НБУ, політика банків щодо підвищення привабливості безготівкових розрахунків, політика держави, спрямована на зростання попиту на безготівкові розрахунки. Дослідження має значущість для практикуючих бухгалтерів, фінансових аналітиків та менеджерів, що операційно залучені до електронних фінансів та електронної комерції. Завдяки комплексному підходу та актуальному аналізу, стаття сприяє розумінню сутності та перспектив розвитку електронних грошей у сучасному економічному середовищі.

Ключові слова: електронні гроші; операції з електронними грошима; транзакція; розрахунки електронними грошима; електронна комерція; платіжна система.

JEL Classification: E42, E49

Absztrakt. Napjainkban a technológia fejlődése a fizetési rendszerek változásához vezetett, és hozzájárult az elektronikus pénz megjelenéséhez. Az elektronikus pénzt, mint bankszámla nélküli fizetési eszköznek a lényegét vizsgáljuk. A szerző elemzi az elektronikus pénz főbb jellemzőit, különös tekintettel: az elektronikus pénz értékegység; az elektronikus pénz fizetési eszköz; az elektronikus pénz a kibocsátó személy pénzbeli kötelezettsége; az elektronikus pénz polgárjogi tárgy; az elektronikus pénzt elektronikus eszközön tárolják; az elektronikus pénzt kizárólag bank adhatja ki; az elektronikus pénz forgalma egy bizonyos fizetési rendszerre korlátozódik. A szerző az elektronikus pénz négy fő osztályozási jellemzőjét veszi figyelembe, amelyeket használatuk gazdasági és nem gazdasági tényezői (az adathordozó típusa; a tárolási technológia típusa; az anonimitás mértéke; a fizetés összege) határoznak meg. A tanulmány azzal érvel, hogy a nem készpénzes fizetések működéséhez egyértelmű jogi szabályozásra van szükség. A cikk az elektronikus pénzzel végzett tranzakciók elszámolásának módszertanát elemzi, figyelembe véve a számviteli módszer elemeit. Az elektronikus pénzzel kapcsolatos tranzakciók dokumentálásának eljárását vizsgálja a kereskedők és a felhasználók életciklusának minden szakaszában. Az elektronikus pénz-tranzakciók számviteli módszertanának kialakításához olyan integrált megközelítést javasolunk, amely biztosítja a különböző felhasználói csoportok számára a szükséges információk kialakítását. Olyan intézkedéseket javasol a szerző, amelyek hozzájárulnak a készpénzmentes pénzforgalom folyamatos fejlődéséhez: az Ukrán Nemzeti Bank intézkedéscsomagját, a bankok politikáját a készpénzmentes fizetések vonzerejének növelésére valamint a készpénzmentes fizetések iránti kereslet növelését célzó állami politikát. A kutatás fontos a gyakorló könyvelők, pénzügyi elemzők és az elektronikus pénzügyekkel és az e-kereskedelemmel operatívan foglalkozó vezetők számára. A téma átfogó megközelítésének és naprakész elemzésének köszönhetően a cikk hozzájárul az elektronikus pénz fejlődésének lényegének és kilátásainak megértéséhez a modern gazdasági környezetben.

Kulcsszavak: elektronikus pénz; elektronikus pénzforgalom; tranzakció; elektronikus pénzfizetés; e-kereskedelem; fizetési rendszer.

Abstract. In today's world, the development of technologies has led to changes in the payment system and contributed to the emergence of electronic money. The essence of electronic money as a means of payment, without the use of bank accounts, has been studied. The main characteristics of electronic money are analyzed, in particular the following: electronic money is a unit of value; electronic money is a means of payment; electronic money is a monetary liability of the person issuing it; electronic money is an object of civil rights; electronic money is stored on an electronic device; electronic money can only be issued by a bank; circulation of electronic money is limited by a certain payment system. Four main classification features of electronic money are considered, which are determined by both economic and non-economic factors of their use (by type of medium; by type of storage technology; by degree of anonymity; by size of payment). On the basis of the conducted research, it was asserted that for the functioning of non-cash payments, clear regulation by regulatory and legal acts is necessary. The method of accounting display of transactions with electronic money is analyzed, taking into account the elements of the accounting method. The procedure for documenting transactions with electronic money at all stages of their life cycle for merchants and users has been studied. A comprehensive approach to the construction of a method of accounting display of transactions with electronic money is proposed, which ensures the formation of the necessary information for different groups of users. Measures are proposed that will contribute to the continuous development of cashless circulation in our country: a set of NBU measures, banks' policy to increase the attractiveness of cashless payments, state policy aimed at increasing the demand for cashless payments. The study has implications for practicing accountants, financial analysts and managers operationally involved in e-finance and e-commerce. Thanks to a comprehensive approach and up-to-date analysis, the article contributes to the understanding of the essence and prospects of the development of electronic money in the modern economic environment.

Key words: electronic money; electronic money transactions; transaction; electronic money payments; electronic commerce; payment system.

Постановка проблеми. Головним ліквідним активом на будь-якому підприємстві є грошові кошти, і успішність його діяльності залежить від ефективності управління грошовими потоками. Впровадження інформаційно-комп'ютерних технологій призвело до виникнення нового та сучасного засобу оплати - електронних грошей. Цей новий інструмент повністю відповідає вимогам електронної комерції, що призвело до збільшення динамічності бізнес-процесів, розширення каналів збуту, поліпшення обслуговування клієнтів та прискорення грошових потоків за допомогою Інтернету. З урахуванням поширення використання електронних грошей у платіжних операціях виникає актуальна потреба у розробці ефективного інструментарію для управління цим процесом. В наш час відсутній механізм облікового відображення та контролю операцій з електронними грошима, що ускладнює створення якісної інформаційної бази для прийняття управлінських рішень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вітчизняні науковці та дослідники, такі як С.І. Дерев'яноко, Т. Батракова, О.В. Мельниченко, О.А. Шевчук, М.Д. Алексеєнко, О.В. Єфремкіна, А.С. Ласукова, М.А. Пожидаєва, В.В. Скоробогатова, Т.О. Тарасова, зосередили свою увагу на вивченні різних аспектів теоретичного, організаційного та методичного забезпечення бухгалтерського обліку електронних грошей. Окрім того, питання поліпшення організаційно-методичних положень бухгалтерського обліку операцій з електронними грошима розглядали також І.М. Вигівська, О.О. Нестеренко, А.С. Крутова, І.М. Пліско, М.А. Радченко, С.М. Семейон, А.В. Янчев. Значний внесок у розвиток досліджень функціонування електронних грошей також внесли зарубіжні вчені, серед яких важливу роль відіграли А. Пьотровська, Б. Фрончек, Т. Желіньські, М. Кішель, Б. Елі та Д.А. Кочергін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри велику кількість публікацій вітчизняних і зарубіжних науковців, все ще залишаються відкритими питання пов'язані із трактуванням сутності поняття "електронні гроші", питання щодо поліпшення організаційно-методичних положень бухгалтерського обліку операцій з електронними грошима. При цьому важливо враховувати відсутність механізму облікового відображення та контролю операцій з електронними грошима, що ставить під сумнів можливість створення якісної інформаційної бази для прийняття управлінських рішень у цій сфері.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є обґрунтування теоретичних аспектів та дослідження методичних положень, що стосуються трактування поняття "електронні гроші", їх класифікація та облікове відображення. Стаття спрямована на вивчення економічної сутності та облікового відображення електронних грошей, а також дослідження ролі та значення електронних грошей у фінансовій системі в контексті сучасних викликів і можливостей економічної системи.

Виклад основного матеріалу дослідження. В сучасній економіці спостерігається зростання популярності не лише безготівкових розрахунків, але й

використання електронних грошей як ефективного платіжного засобу. Розвиток найновітнішої форми грошей, а саме електронних, призводить до їхньої трансформації: вони втрачають свою матеріальну форму і стають інформаційним ресурсом. Цей ресурс втілюється у віртуальній реальності за допомогою передових технологічних засобів. Такий перехід визначає нові тенденції в економічних розрахунках, де електронні гроші стають ключовим елементом цифрової трансформації платіжних процесів [1].

Концепція електронних грошей, чи електронної готівки, виникла завдяки ініціативі американця Девіда Чаума в середині 80-х років XX століття. Розробка системи "сліпого цифрового (електронного) підпису" Чаума мала важливий внесок у розвиток електронних грошей, забезпечуючи можливість реалізації анонімних грошових операцій та захист від шахрайства [2].

На сьогоднішній день існує велике різноманіття трактувань терміну "електронні гроші". Декілька з цих визначень представлені у таблиці 1.

Таблиця 1.

Поняття “електронні гроші” за різними джерелами*

№ з/п	Автор, джерело	Визначення
1	Директива 2009/110/ЄС [3]	Грошова вартість, що зберігається в електронній, у тому числі магнітній, формі як вимога до емітента, що випускається після отримання коштів для здійснення платіжних транзакцій, як визначено у пункті 5 статті 4 Директиви 2007/64/ЄС, і що її приймає фізична чи юридична особа, крім емітента електронних грошей
2	Закон України “Про платіжні послуги” [4]	Одиниці вартості, що зберігаються в електронному вигляді, випущені емітентом електронних грошей для виконання платіжних операцій (у тому числі з використанням наперед оплачених платіжних карток багатоцільового використання), які приймаються як засіб платежу іншими особами, ніж їх емітент, та є грошовим зобов’язанням такого емітента електронних грошей
3	Т. І. Батракова [5]	Електронні гроші – це такий вид платіжних засобів, обіг яких відбувається в електронному вигляді та гарантує повну анонімність. Усі платіжні системи засновані на використанні кредитних платіжних карток або ж так званого електронного гаманця. Із технічного погляду електронні гроші – це електронний запис про певний обсяг вартості, який захищений відповідними криптографічними алгоритмами
4	Н. Л. Шишкова [6]	Електронні гроші – унікальний економічний і правовий феномен. За економічною сутністю вони є своєрідною третьою формою грошей, оскільки значно відрізняються як від готівкових, так і безготівкових коштів

*Сформовано авторами на основі [3], [4], [5], [6]

Згідно з висновками директора Української фінансово-банківської школи М. І. Савлука [7], "електронні гроші" не представляють собою аналог готівки або самостійну форму грошей; натомість, вони є сучасним технологічним еквівалентом депозитних грошей і в майбутньому можуть виконувати роль заміни чеків.

Додатково, Листом Національного банку України № 25-112/6750 від 07.06.2013 р. підтверджено, що "електронні гроші не можуть бути прирівняні до статусу грошової одиниці України, оскільки випускаються банками і мають обмеження у розповсюдженні і здійсненні операцій за ними серед обмеженого кола осіб" [8].

Отже, можна стверджувати, що електронні гроші представляють собою електронні форми грошових зобов'язань, які зберігаються на електронному пристрої власника. У системах, де використовуються електронні гроші для розрахунків, банківські рахунки використовуються лише при введенні та виведенні коштів з системи: зарахування грошей на рахунок емітента під час емісії електронних грошей і зняття коштів з рахунку емітента при використанні електронних грошей для оплати.

Ознаки електронних грошей наведено на рис. 1.

Рис. 1. Ознаки електронних грошей*

*Сформовано авторами на основі [9]

Отже, як видно на рис. 1, електронні гроші виявляють загальні ознаки грошей, такі як використання в ролі платіжного засобу та наявність самостійного правового статусу в межах цивільного законодавства. Типовими рисами електронних грошей є їх зберігання на електронному пристрої, емісія винятково банком, обмежений обіг в рамках конкретної платіжної системи та характеристика грошового зобов'язання особи, яка їх випускає.

З погляду бухгалтерського обліку, електронні гроші представляють собою новий об'єкт для дослідження. З метою подальшого аналізу методологічних та організаційних проблем, що пов'язані з їхнім бухгалтерським обліком, доцільно розглядати їх класифікацію.

Дерев'янка С. І. у своїй публікації поділяє електронні гроші наступним чином:

- електронні гроші на базі смарт-карт (анонімні та персоніфіковані);
- електронні гроші на базі Інтернет-мереж (анонімні та персоніфіковані) [10].

Ця система класифікації відображає технологічні аспекти, але не надає жодної інформації для здійснення бухгалтерського обліку та ідентифікації електронних грошей як активу.

На нашу думку найбільш повну та обґрунтовану класифікацію електронних грошей запропонували Т.В. Мокієнко, Т.Б. Прийдак та Р.В. Ліпський [11] (рис. 2).

Відповідно до рис. 2 електронні гроші за типом носія поділяються на ті, що базуються на фізичному пристрої, і ті, що базуються на програмному забезпеченні.

На базі фізичного пристрою електронні гроші знаходяться на спеціальному пристрої, який одночасно використовується для здійснення платежів. Під час використання такого типу платіжних інструментів можливе виконання транзакції між платником та отримувачем платежу, іноді без потреби додаткового під'єднання смарт-карт до мережі.

На базі програмного забезпечення, відомого також як онлайн гроші, електронні гроші знаходяться в накопичувальних пристроях інформації у формі файлів бази даних масиву інформації. У такому випадку для завершення транзакції обов'язковим є запит до оператора електронних грошей.

Щодо типу технології зберігання, то тут електронні гроші поділяються на із централізованим веденням рахунків, та із використанням електронних записів/символів. Сутність електронних грошей із централізованим веденням рахунків полягає у тому, що кожна транзакція реєструється та підтверджується через централізовану систему рахунків, якою управляє система електронних грошей. Для електронних грошей із використанням електронних записів/символів характерно те, що для проведення транзакції не потрібна авторизація, а електронні гроші представлені у вигляді електронних символів, які обертаються всередині комп'ютерної чи телекомунікаційної мережі, або за допомогою прямого під'єднання до такої мережі електронних пристроїв (наприклад, електронних чіпів у смарт-картах чи RFID-модулів у смартфонах).

Рис. 2. Класифікація електронних грошей*

*Сформовано авторами на основі [11]

Для ступеня анонімності характерні повністю анонімні системи електронних грошей, системи, що вимагають ідентифікації, та системи, що вимагають часткової ідентифікації. При повністю анонімних системах електронних грошей не потрібно проводити ідентифікацію користувача ні при придбанні, ні при здійсненні транзакцій. Таким чином, ідентифікація та відстеження проведених операцій між платником та отримувачем платежу неможливі. Щодо систем, які вимагають ідентифікації, то тут платник і отримувач платежу, який здійснюється за допомогою електронних грошей, повинні підтверджувати свою ідентичність, надаючи системі електронних грошей змогу відслідковувати транзакції.

І, нарешті, за розміром платежу бувають системи пікоплатежів, системи мікроплатежів та системи макроплатежів. Системи пікоплатежів можуть здійснювати платежі на суму від менше ніж 1 євроценту до 1 євро. У системах мікроплатежів можна проводити оплату від 1 євро до 10 євро. Здійснення оплати цього розміру за допомогою чеків чи платіжних карт часто не є економічно

обґрунтованим. Для системи макроплатежів характерно здійснення транзакції більшого розміру [11].

На сучасному етапі розвитку електронних грошей в Україні, облік цих фінансових інструментів регулюється певними нормативно-правовими документами (табл. 2)

Таблиця 2

Нормативно-правові документи, що регулюють облік електронних грошей*

№ з/п	Назва нормативного документа	Призначення
1	Положення про випуск електронних грошей та здійснення платіжних операцій з ними [12]	регулює порядок надання емітентами електронних грошей фінансової платіжної послуги з випуску електронних грошей та виконання платіжних операцій з ними, у тому числі відкриття та обслуговування електронних гаманців, установлює вимоги до емітентів електронних грошей, їх комерційних агентів, обмеження щодо використання електронних грошей, особливості виконання платіжних операцій з електронними грошима
2	Закон України “Про платіжні послуги” [4]	визначає поняття та загальний порядок виконання платіжних операцій в Україні, встановлює виключний перелік платіжних послуг та порядок їх надання, категорії надавачів платіжних послуг та умови авторизації їх діяльності, визначає загальні засади функціонування платіжних систем в Україні, загальні засади випуску та використання в Україні електронних грошей та цифрових грошей Національного банку України

*Сформовано автором на основі [4], [12]

Отже, як бачимо на сьогодні в Україні відзначається недостатній розвиток законодавства, спрямованого на облік електронних грошей, що створює значні прогалини в регулюванні цього важливого фінансового інструменту. Відсутність чітких та повних нормативно-правових рамок може ускладнювати ефективний контроль та управління цим сектором, а також викликати ризики для безпеки та стабільності фінансового ринку.

Суть процесу документування операцій з електронними грошима полягає у необхідності проведення цього процесу в електронному форматі, оскільки електронні гроші переважно використовуються в онлайн середовищі для оплати товарів та послуг через Інтернет. З метою підвищення інформативності обліку електронних грошей у бухгалтерському обліку, необхідно визначити процедури документування операцій з електронними грошима, що включають у себе розробку стандартних форм для обліку наявності та руху цих грошей.

Вивчивши набір документів, які регламентують операції з електронними грошима на підприємствах, було проведено систематизацію первинних документів відповідно до етапів їхнього оформлення та суб'єктів їх використання (рис. 3).

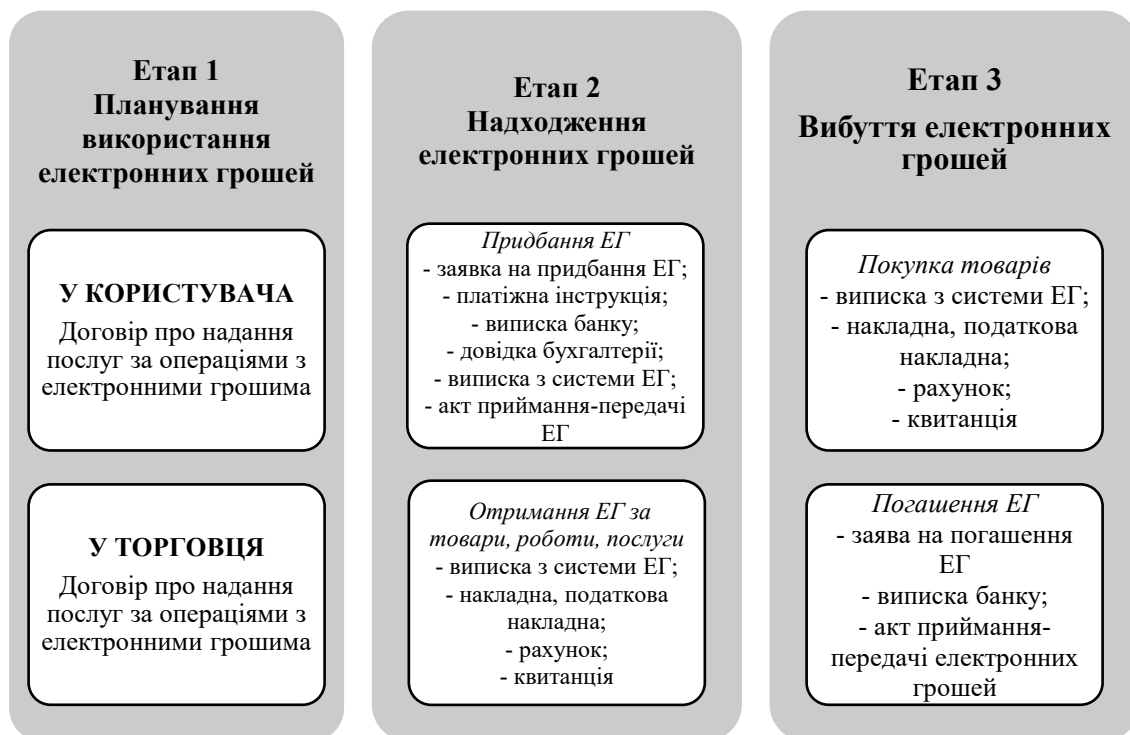

Рис. 3. Документальне оформлення операцій з електронними грошима*

*Сформовано авторами на основі [13]

З погляду бухгалтерського обліку, електронні гроші класифікуються як інші кошти, оскільки, хоча вони відрізняються від традиційних грошей, проте легко конвертуються в них.

Відповідно до наказу Міністерства фінансів України № 627 від 25.06.13 р. [14] Інструкцію про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій № 291 [15] було доповнено субрахунком 335 «Електронні гроші, номіновані в національній валюті» до рахунку 33 «Інші кошти». На даному субрахунку слід відображати «операції з електронними грошима, які здійснюються комерційними агентами та користувачами, відповідно до нормативно-правових актів Національного банку України та правил використання електронних грошей, узгоджених з Національним банком України. При цьому, з метою бухгалтерського обліку не визнаються електронними грошима наперед оплачені картки одноцільового використання: дисконтні картки торговців, картки автозаправних станцій, квитки для проїзду в міському транспорті тощо, які приймаються як засіб платежу виключно їх емітентами» [15].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Електронні гроші вже відіграють ключову роль у сучасних грошових системах, і прогнозується, що вони стануть визначальним елементом у грошових системах майбутнього. Важливо зауважити, що розвиток електронних грошей не змінює суті грошей, а лише їх форму. З впровадженням електронних грошей виникає питання щодо можливості створення єдиної всесвітньої валюти з централізованим емісійним центром, що

приведе до перегляду ролі центральних емісійних банків та глобальних змін у законодавчому просторі.

Прогнозуючи майбутнє, можна впевнено стверджувати, що ситуація на ринку електронних платіжних систем не передбачає суттєвих змін, що сприятиме подальшому зміцненню електронних валют та зростанню популярності віртуальних розрахунків.

Проте, основною перепорою в перспективі розвитку електронних грошей в Україні є питання їх правового визначення та законодавчого регулювання. У зв'язку з тим, що емісія електронних грошей наразі регулюється нормами, що стосуються емісії платіжних карток, і банки здійснюють її відповідно до чинних правових положень, програмні системи та небанківські емітенти електронних грошей функціонують у сфері правової невизначеності. Тому регулювання електронних грошей в аспекті законодавства стає пріоритетним завданням в Україні.

Для сприяння розвитку безготівкового обігу в Україні необхідно визначити та усунути чинники, що гальмують його розширення, а саме:

- наявність значної кількості банкоматів та платіжних терміналів, проте недостатньо розвинена мережа POS-терміналів;
- завищені ліміти на готівкові розрахунки;
- низький рівень фінансової грамотності та культури населення.

Заходи для активізації безготівкових розрахунків можуть включати:

- реалізацію політики держави, спрямованої на підвищення попиту на безготівкові розрахунки;
- проведення комплексу заходів Національного банку України щодо підтримки розвитку безготівкових розрахунків;
- впровадження політики банків, спрямованої на підвищення привабливості безготівкових розрахунків.

Прикладом дії Національного банку України в цьому напрямку є запуск проекту "Cashless economy", який спрямований на зниження попиту на готівкову валюту та збільшення популярності безготівкових розрахунків. Таким чином, подальші дослідження мають зосереджуватись на вивченні сучасних технологій та інструментів безготівкового обігу.

Список використаних джерел

1. Вигівська І., Семйон В. Електронні гроші в системі управління фінансовими ресурсами підприємства: облікові аспекти. Науковий вісник УжНУ Серія: Економіка. 2014. № 3 (44). С. 173–175. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/1698.pdf>. (дата звернення: 20.10.2023).
2. Chaum D. Blind signatures for untraceable payments. Advances in Cryptology. Proceedings of Crypto 82. New York: Springer Science, 1983. P. 199- 203.
3. Директива 2009/110/ЕС Європейського Парламенту та Ради щодо започаткування та здійснення діяльності установами - емітентами електронних грошей та пруденційний нагляд за ними, що вносить зміни до Директиви 2005/60/ЕС та 2006/48/ЕС, та скасовує Директиву 2000/46/ЕС : Директива Європ. співтовариства від 16.09.2009 р. № 2009/110/ЄС : станом на 12 січ. 2016 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a18#Text (дата звернення: 09.11.2023).

4. Про платіжні послуги : Закон України від 30.06.2021 р. № 1591-IX : станом на 1 квiт. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text> (дата звернення: 09.11.2023).
5. Батракова Т., Грінченко А. Проблеми та перспективи розвитку електронних грошей в Україні. ЕКОНОМІКА І СУСПІЛЬСТВО. ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ. 2016. № 7. С. 702–706. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/7_ukr/118.pdf. (дата звернення: 09.11.2023).
6. Шишкова Н. Л., Мороз Є. Ю. ЕЛЕКТРОННІ ГРОШІ: СУТНІСТЬ ТА ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ. Економічний вісник. 2017. № 4. С. 39–51. URL: https://ev.nmu.org.ua/docs/2017/4/EV20174_039-051.pdf (дата звернення: 09.11.2023).
7. Савлук М. І., Мороз А. М., Лазепко А. М. Гроші і кредит: підручник / за наук. ред. М. І. Савлука. 6-те вид., перероб. і доп. Київ: КНЕУ, 2011. 589 с.
8. Щодо визначення окремих понять : Лист Нац. банку України від 07.06.2013 р. № 25-112/6750. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v6750500-13#Text> (дата звернення: 09.11.2023).
9. Верес І. Поняття та ознаки електронних грошей. Підприємництво, господарство і право. Цивільне право і процес. 2017. № 8. С. 15–19. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/8/4.pdf> (дата звернення: 13.11.2023).
10. Дерев'яно С. І. Електронні гроші: сучасний стан та перспективи розвитку. Економічний вісник університету. 2014. № 22 (1). С. 138–143. URL: [http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/evcu_2014_22\(1\)_26.pdf](http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/evcu_2014_22(1)_26.pdf) (дата звернення: 13.11.2023).
11. Мокієнко Т. В., Прийдак Т. Б., Ліпський Р. В. Електронні гроші: сутність, класифікація та облікове відображення. Ефективна економіка. 2019. № 6. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7107> (дата звернення: 15.11.2023).
12. Про затвердження Положення про випуск електронних грошей та здійснення платіжних операцій з ними : Постанова Нац. банку України від 29.09.2022 р. № 210 : станом на 24 черв. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0210500-22#Text> (дата звернення: 17.11.2023).
13. Легенчук С., Семенець А. Облікове відображення операцій з електронними грошима: методичний аспект. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2017. № 23. С. 144–147. URL: [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/Nvkhdu_en_2017_23\(3\)_36](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/Nvkhdu_en_2017_23(3)_36) (дата звернення: 17.11.2023).
14. Про затвердження Змін до деяких нормативно-правових актів Міністерства фінансів України з бухгалтерського обліку : Наказ М-ва фінансів України від 27.06.2013 р. № 627 : станом на 12 трав. 2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1242-13#Text> (дата звернення: 17.11.2023).
15. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : Інстр. М-ва фінансів України від 30.11.1999 р. № 291 : станом на 29 лип. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення: 17.11.2023).

References

1. Vygivska, I., & Semyon, V. (2014). Electronic funds in the system of financial management: accounting aspects. Scientific Bulletin of Uzhhorod University. Series "Economics", (3 (44)). <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/1698.pdf> (accessed 20 October 2023) [in Ukrainian]
2. Chaum D. Blind signatures for untraceable payments. Advances in Cryptology. Proceedings of Crypto 82. New York: Springer Science, 1983. P. 199- 203.
3. Dyrektyva 2009/110/ES Jevropejs'kogo Parlamentu ta Rady shhodo zapochatkuvannja ta zdijsnennja dij'al'nosti ustanovamy - emitentamy elektronnyh groshej ta prudencijnyj nagljad za nymy, shho vnosyt' zminy do Dyrektyvy 2005/60/ES ta 2006/48/ ES, ta skasovuje Dyrektyvu 2000/46/ES vid 16 veresnja 2009 r. № 994_a18. [Directive 2009/110 / EC of the European Parliament and of the Council on the taking up and pursuit of the business of issuing electronic money and prudential supervision, amending Directives 2005/60 / EC and 2006/48 / EC and repealing 46 / EC of the European Parliament and of the Council September 16, 2009 № 994_a18]. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a18#Text (accessed 9 November 2023) [in Ukrainian]

4. "Pro platizhni posluhy", Zakon Ukrainy № 1591-IX (2023) (Ukraine). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20> (accessed 9 November 2023) [in Ukrainian]
5. Batrakova, T., & Grinchenko, A. (2016). Problems and prospects of electronic money in Ukraine. *Economy and Society. Money, Finances and Credit*, (7). https://economyandsociety.in.ua/journals/7_ukr/118.pdf (accessed 9 November 2023) [in Ukrainian]
6. Shyshkova, N. L., & Moroz, E. Y. (2017). Electronic money: the essence and problems of use in Ukraine. *Economics Bulletin*, (4). https://ev.nmu.org.ua/docs/2017/4/EV20174_039-051.pdf (accessed 9 November 2023) [in Ukrainian]
7. Savluk, M., Moroz, A., & Lazepko, A. (2011). Hroshi ta kredyt [Money and credit]. KNEU. [in Ukrainian]
8. Regarding the definition of individual concepts, Letter from The National Bank of Ukraine № 25-112/6750 (2013) (Ukraine). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v6750500-13> (accessed 9 November 2023) [in Ukrainian]
9. Veres, I. (2017). Concepts and features of electronic money. *Entrepreneurship, economy and law. Civil law and process*, (8), 15–19. <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/8/4.pdf> (accessed 13 November 2023) [in Ukrainian]
10. Derevyanko, S. I. (2014). Electronic money: current status and future development. *Ekonomichnyi visnyk universytetu*, (22 (1)). [http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ecvu_2014_22\(1\)_26.pdf](http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ecvu_2014_22(1)_26.pdf) (accessed 13 November 2023) [in Ukrainian]
11. Mokiienko, T. V., Priyda, T. B., & Lipskyi, R. V. (2019). Electronic money: essence, classification and reflection in the accounting. *Efektivna ekonomika*, (6). <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1∓z=7107> (accessed 15 November 2023) [in Ukrainian]
12. On the approval of the Regulation on the issuance of electronic money and the implementation of payment transactions with it, Resolution of the National Bank of Ukraine № 210 (2023) (Ukraine). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0210500-22> (accessed 17 November 2023) [in Ukrainian]
13. Legenchyk, S., & Semenets, A. (2017). Accounting reflection of operations with electronic money: methodic aspect. *Scientific Journal of Kherson State University*, (23), 144–147. [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/Nvkhdu_en_2017_23\(3\)_36](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/Nvkhdu_en_2017_23(3)_36) (accessed 17 November 2023) [in Ukrainian]
14. On the approval of amendments to some regulatory legal acts of the Ministry of Finance of Ukraine on accounting, Order of the Ministry of Finance of Ukraine № 627 (2013) (Ukraine). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1242-13> (accessed 17 November 2023) [in Ukrainian]
15. Instruction on the application of the Chart of accounts of assets, capital, commitments and business operations of enterprises and organizations, Instruction of the Ministry of Finance of Ukraine № 291 (2022) (Ukraine). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (accessed 17 November 2023) [in Ukrainian]

УДК 330
А19

Acta Academiae Beregsasiensis. Economics : наук. журн. / редкол. : Р. Бачо, Н. Пойда-Носик, В. Макарович; Закарпат. угор. ін-т ім. Ф. Ракоці ІІ. Берегове, 2023. Вип. 4 (2023). 694 с. Текст укр., англ., угор.

ISSN 2786-6734 (Print)
ISSN 2786-6742 (Online)

Науковий журнал „Acta Academiae Beregsasiensis. Economics” розрахований на науковців, докторантів, аспірантів, практиків та широкого кола читачів, які цікавляться проблематикою в галузі економічних наук.

Відповідальність за зміст і достовірність публікацій покладається на авторів. Точки зору авторів публікацій можуть не співпадати з точкою зору редколегії.

Технічна редакція:
Вікторія МАКАРОВИЧ

Відповідальний за випуск:
Роберт БАЧО

Коректура англomовного тексту
Ніна ПОЙДА-НОСИК

Обкладинка:
Габор ПОТОКІ
УДК:

Бібліотечно-інформаційний центр «Опацої Черє Янош» при
Закарпатському угорському інституті імені Ференца Ракоці ІІ

**Публікація видання здійснюється за сприяння
Інституту Стратегічних Досліджень Угорщини.**

*Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Серія КВ №25089-15029Р від 08.11.2021 р.*

Засновник наукового журналу:

Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ.

Адреса: 90202 м. Берегове, пл. Кошута, буд.6.

Офіційний сайт наукового журналу:

<https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe>

Видавництво: Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці ІІ, 90202, м.Берегове, пл. Кошута, буд.6. (E-mail: aab-economics@kmf.org.ua), Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції Серія ДК №7637 від 19 липня 2022 р.

Друк: ТОВ «РІК-У» (адреса: вул. Гагаріна 36, м.Ужгород, 88000. E-mail: print@rik.com.ua). Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції Серія ДК5040 від 21 січня 2016 р.

Підписано до друку 20.12.2023.

Шрифт «Times New Roman».

Папір офсетний, щільністю 80 г/м².

Друк цифровий. Ум. друк. арк. 47,76.Формат 70x100/16.

Замовл. №456. Тираж 50.